

Řeckou odpověď sociálním škrťům

**Demonstrace,
stávky, protesty**

Aktivistka Arundhti Roy
str. 3

Rosa Luxemburgová
o militarismu str. 9

Rozhovor s Evou
Novákovou str. 12

Jen neúspěšní, hloupí a líní si stěžují na nedostatek pracovních míst

Výše uvedená věta patří mezi neoliberálními ideology oblíbené fráze, které mají zdůvodnit, proč jeden zvrací humry a koupe se v litrech alkoholu, zatímco druhý rozpéká včerejší housku a vstává pln strachu, že zítra nebude moci zaplatit nájem a uživit rodinu.

Jak se v neoliberální ekonomice hodnotí naše (ne) úspěšnost a jaký význam má slovní spojení právo na práci? Úspěšnost je měřena objemem dílu urvaného ze společného krajíce, jedno jak jsme onen díl získali. Právo na práci je chápáno jako právo hledat si práci, ne právo dostat práci odpovídající kvalifikaci absolventa té které školy, takže když takový mladý perspektivní za zelena utržený expert vyletí z teplého školního hnízda a hledá slušné zaměstnání, najde akorát čerta starého. A možná ani to ne. Jsou absolventi škol opravdu hloupí, líní a neúspěšní, jak oficiální propaganda tvrdí? A jestliže tomu tak není, ti lidé pilně studovali anebo se připravovali na budoucí povolání, proč potom mnoho mladých absolventů jde na podřadná místa a nesedí na postech, jaké odpovídají jejich vzdělání, schopnostem a kvalifikaci? Podívejme se, jak se věci mají s pracovními místy pro absolventy.

V tisku i na webových serverech zdomácněly inzeráty typu Hledá se technik BOZP věk 25 let, 5 let praxe v oboru. Bylo by to opravdu pro zasmání, kdyby podobné inzeráty patřily mezi tipy v Humoristických listech, nikoliv mezi seriózní nabídky práce. Tím padá první mýtus, že práci neseženou jenom líní a hloupí. Kde má také takový absolvent vzít praxi v oboru, když ta školní je příliš krátká a jaksi se stejně jako brigádnicky odvedená činnost do pracovní praxe vůbec nezapočítává. Další velmi rozšířený mýtus se jmenuje měl (a) ses lépe učít. Otázka ale je, kdo by pekl rohlíky nebo šil trenýrky.

Veleknězi trhu rozdávající podobné hraběcí rady by si asi výše uvedené produkty denní spotřeby sami těžko vyrobili. Často vyskytující se varianta mýtu měl(a) ses lépe učít je vybral(a) sis špatný obor, ale pánové, podívejte se kolem sebe. Bez práce nejsou jenom absolventi humanitních oborů, ale také právníci a technici. Mladá právnička Carmen, jenž loni získala doktorát, je už rok a půl bez práce. Aby nesežela doma, živí se jako překladatelka. Podobnou zkušenost má řada absolventů nejen z České republiky, ale i odjinud.

Co se týká potenciálních zaměstnavatelů je škála výmluv proč nemohou absolventa či absolventku přijmout do zaměstnání velmi pestrá. Vybrala jsem devět patrně nejrozšířenějších:

1. My se vám ozveme

Je to něco jako no comment, může to být tak nebo také naopak. Většinou se po třech měsících dozvíte, že si

váží vaší kvalifikace i profesionálních zkušeností, ale dali přednost uchazeči, který lépe splňoval jejich požadavky, aneb to místečko měli už předem pro někoho připravené.

2. Nemáte praxi

Podrobně jsme rozebrali v předchozích odstavcích.

3. Vy byste odešel(a) za lepším

Tak tuhle větu jsem slyšela na pohovoru velmi často. Jsi sice šikovný (šikovná), ale šéf by měl komplexy, kdyby byl někdo chytřejší nebo: Pochybujeme o tvé loajalitě, tak tě raději vůbec nepřijmeme. Opravdu pěkné zdůvodnění, proč absolventa nepřijmout. Jednodušší je vystavovat a utrhnout než vytvářet pro absolventy podmínky srovnatelné s podmínkami pro jejich kolegy ze západní Evropy.

4. Jste šikovný(á), ale už někoho máme

Obvykle následuje věta

necháme si na vás kontakt, až pro vás budeme něco mít (za rok, až budete v důchodu), ozveme se.

5. Máte praxi v jiném oboru

A kde jsem ji měl(a) vzít ve svém oboru, když mě nikdo nechce zaměstnat?

6. Nemáte požadovanou kvalifikaci

A kolik poslanců a senátorů o ministrech nemluvě má kvalifikaci na výkon své funkce?

7. Ještě studujete

Vzdělaný člověk, který si rozšiřuje kvalifikaci, aby mohl dobře vykonávat svou práci = neštěstí firmy?

8. Vy byste měla děti

Tuto větu slychají nejčastěji absolventky. Co mají děti společného s kvalifikací a kvalitou odváděné práce pan šéf zpravidla nevysvětluje. Machismus a sexismus jen kvete i v 21. století, ačkoliv měl být dávno vymýcen.

9. Myslíte, že jste schopen(na) dané místo zvládnout?

Kdybych nebyl(a), chodil(a) bych sem žádat o práci a měl(a) na to papír?

To byly nejčastěji používané výmluvy potenciálních zaměstnavatelů. Obrázek o tom, jak „snadné“ je pro mladé a schopné lidi bez peněz a protekce najít si slušné zaměstnání nechám na mladých čtenářích.

ANDREA VYHNALÍKOVÁ

Suzanna Arundhati Roy

Nejznámější indická spisovatelka S.A. Roy je většinou známá jako autorka románu s názvem „Bůh maličkostí“ – „The God of Small Things“, za který byla roku 1997 oceněna prestižní cenou „Booker Prize“. Postupně s vydáváním dalších děl, především politických a sociálních esejí, a se svými mediálně známými výstupy, se stala světově známou aktivistkou bojující za sociální a ekonomickou spravedlnost. Roy v jedné ze svých úvah říká: „Jediná věc, která stojí za globalizaci, je hnutí odporu“.

Roy se narodila roku 1961 ve státě Kérala v jižní Indii matce vyznávající křesťanství, která byla zároveň aktivistkou v hnutí za práva žen, otec byl pěstitel čaje a hlásil se k hinduismu. Výše zmíněný román se odehrává právě v její rodné vesnici Ajamanam, Roy v knize o své vesnici říká: „Je to jediné místo na světě, kde spolu žijí různá náboženství; křesťanství, hinduismus, marxismus i islám se zde neustále mísí a navzájem se potírají. Když jsem dospívala, měl zrovna navrch marxismus - každým dnem jsme čekali, kdy vypukne revoluce.“

V 16 ti letech Roy opustila Keralu a odešla do Dillí, kde žije dodnes. Počátky nebyly lehké, žila v malé chatě s plechovou střechou, vystřídala velké množství rozmanitých způsobů přivýdělnku od prodeje prázdných pivních láhví až po vedení hodin aerobiku v pětihvězdičkovém hotelu v New Delhi. Dokázala si ušetřit na studia architektury, která úspěšně ukončila, zde potkala svého prvního manžela, architekta Gerard da Cunha, avšak manželství dlouho nevydrželo.

Svého druhého manžela, filmaře Pradip Krishen, poznala v roce 1984 když si zahrála venkovskou dívku v jeho ceněném filmu Massey Sahib. Na počátku své kariéry Roy pracovala pro televizi a točila filmy, psala scénáře ke dvěma filmům svého manžela ve kterých též hrála. Roy přitáhla pozornost médií v roce 1994, kdy kritizovala Shekhar Kapurův film „Bandit Queen“, popisující život indické ženy, bojovnice za ženská

práva v Indii Phoolan Devi. Tato tematika se Roy velmi dotýkala. Phoolan pocházela z nízké kasty, rodina ji provdala v jedenácti letech. Svým

manželem a mnoha jinými muži byla již v tomto věku opakovaně znásilňována a fyzicky týrána, což je osudem mnoha indických žen. Phoolan však patřila k těm typům silných žen, které svůj krutý osud změnil. Jako „královna banditů“ se stala symbolem odporu proti útlaku kastovního systému. Za svůj aktivní odpor vůči systému byla dlouho vězněna. Po propuštění se Phoolan stala členkou parlamentu, avšak roku 2001 byla zastřelena třemi maskovanými muži. Nyní zpět k Roy, která veřejnou kritikou filmu „Královna banditů“ a zastáním Phoolina postoje upoutala pozornost médií. Zde počíná její mediálně známá neuvěřitelně odvážná cesta ženy, která nemlčí k žádné nespravedlnosti kterou pociťuje jako výzvu k jejímu odstranění.

V roce 2001 Roy kritizuje bombardování Afghánistánu a otevřeně říká, co se i dnes, po 9 letech od zmíněných událostí bojí říci česká média, uvádím část z Royna projevu otištěného v nejprestižnějším francouzském deníku Guardian téhož roku: „Jak se začalo stmívat v neděli 7. října 2001 nad Afghánistánem, americká vláda, podporovaná Mezinárodní koalicí proti

teroru (což je nové, příhodné, náhradní jméno OSN) zahájila letecké úder proti Afghánistánu. Televizní stanice vysílaly dlouhé záběry

střel s plochou dráhou letu, bombardérů typu stealth, tomahawků, střel, které proniknou do bunkrů a bomb značky 82 s vysokým závěsem. Po celém světě se na to dívali chlapečkové s vypoulenými očima a přestali požadovat nové videohry... Nic nemůže omluvit nebo ospravedlnit teroristický čin, ať už ho páchají náboženští fundamentalisté, soukromá armáda, lidová osvobozovací hnutí - anebo ať je maskován jako odvetná válka a provádí ho uznávaná vláda. Každého dalšího nevinného člověka, který je usmrčen, je nutno přidat k hrůznému počtu civilistů, kteří zemřeli v New Yorku a Washingtonu - není možné tyto lidi od mrtvých v Americe odpočítávat. Války málokdy vyhrávají lidé, vlády je málokdy prohrávají. Lidé jsou ve válkách zabíjeni... Amerika musí okamžitě přestat s válkou. Bombardování Afghánistánu není odplatou za New York a Washington, je to další teroristický čin proti lidem na světě.“

V roce 2002 hostovala Roy v USA kde přednesla svůj slavný projev "Come September". Zde prokázala vynikající řečnické schopnosti a obrovskou odvalu, když divákům předložila svůj pohled

na sociální nespravedlnost a chudobu ve světě a jejich souvislost s vyvoláváním válek a se skrytou rolí nadnárodních korporací v těchto tendencích o ztročení větší. Přičemž ani dnes se Roy nebojí vyslovit jména, značky zmíněných korporací a obchodní a rodinné vztahy mezi těmito a mezi konkrétními politiky prosazující zájmy zmíněných korporací. Dále v projevu odmítá nálepku "anti-amerikanisty" s tím, že tento termín se stal nástrojem v rukou vlivných u moci, kteří jsou ale jen figurkami velkých korporací, a kteří se snaží toto slovní spojení přišít každému, kdo prostě nesouhlasí s tyranskou politikou USA a jejich spojenců. Na konci projevu vyzývá k aktivitě a proti novodobé tyranii když říká: „Ano, i tito samozvaní vládcí mohou padnout, a pokud lidé procitnou a půjdou vytvrvalé a společně za svým cílem, za světem bez válek, za spravedlivějším a krásnějším světem, pak tito vládcí také padnou....“ Za její postoje jí byla Roy roku 2004 udělena Mírová cena města Sydney. Finančně ocenění nadace ve výši 50 tisíc AUD se rozhodla nabídnout australským aboriginským aktivistům, kteří vedou kampaň za právo na jejich původní území a sociální spravedlnost.

Roy v Indii veřejně reagovala kritikou na indické zkoušky nukleárních zbraní a protestovala proti megalomanským projektům vodních elektráren za což byla v roce 2002 odsouzena, jako důvod uvěznění nejvyšší soud v Dillí uvedl urážku soudu. V roce 2003, po té co byla propuštěna z vězení, říká: „...byla jsem uvězněna, proto, že jsem se účastnila protestů proti výstavbě obrovských přehrad na indických řekách. Podobné stavby vyhnaly za minulé roky 33 milionů obyvatel z jejich domovů a způsobily velké sociální katastrofy. Já jsem kritizovala rozhodnutí Nejvyššího soudu, který takové přehrady povolil, a nakonec jsem byla obviněna za to, že jsem se svými články provinila proti soudu. Uložili mi, abych se mu omluvila, což

jsm samozřejmě odmítla.“

V momentě, kdy opustila bránu věznic, byla Roy oslovena mnoha novináři celého světa, když ti to poukazovali, že Roy má přeci má svobodu vyjádřit se, psát a hovořit, odpověděla: "To není demokracie. Demokracie je vláda lidu a pro lid." Dále Roy říká: „... degenerace demokracie začíná v samotném srdci politických institucí, většinu volených zástupců tvoří milionáři. Nemůžete získat křeslo, pokud vás nepodporují velké společnosti. Pokud jde o demokratické protiváhy této vládnoucí elitě, jako je Nejvyšší soud nebo média, v zásadě všechny přešly do rukou amerikanizovaných elit.. Všechny demokratické instituce byly zbaveny svého významu a pracují společně ve prospěch elit.“

Za své kritické eseje shrnuté do sbírky s názvem „The Algebra of Infinite Justice“ – „Algebra neurčitě spravedlnosti“, jí byla v roce

2005 udělena literární cena Indie Sahitya. Ve sbírkách se objevuje především kritika indických politických elit pro svou podporu staveb obrovských přehrad, nukleárního zbrojení, rostoucí militarizace a ekonomické liberalizace Indie. Dále v knize Roy odsuzuje protiprávní okupaci Iráku, která podle norimberských zákonů představuje vrcholný zločin útočné války. Cenu Sahitya uděluje státem dotovaná akademie Sahitya v Dillí a činí 50 000 rupií. Roy odmítla cenu převzít s tím, že je znechucena politikou indické vlády, která podporuje okupaci Iráku, tedy nemůže převzít cenu od organizace podporované státem .

V souvislosti se zmíněnou kritikou uvádí Roy v jednom rozhovoru: „Na obou stranách, v Afghánistánu i v Americe, jsou nyní civilisté rukojmími činů svých vlastních vlád. Aniž by o tom věděli, obyčejní lidé v obou těchto zemích jsou spojeni společným poutem -

obyvatelé obou zemí musejí nyní žít s jevem slepého, nevyčísitelného teroru. Každé hromadě bomb, které jsou shozeny na Afghánistán, odpovídá eskalace masové hysterie ve Spojených státech ohledně antraxu, strach z dalších únosů a z dalších teroristických činů....To, co se stalo 11. září, změnilo svět navždycky. Svoboda, pokrok, bohatství, technologie, válka - tato slova mají nyní nový význam. Když prezident Bush oznámil, že se bude bombardovat, řekl: "Jsme mírumilovný národ." Oblíbený velvyslanec USA, Tony Blair to po něm opakoval: "My jsme mírumilovný lid." Roy k tomuto dále říká: „Tak teď to víme. Prasata jsou koně. Holky jsou kluci. Válka je mír. Takže když americká vláda pokřtí válku "Operace nekonečná spravedlnost" nebo "Operace trvalá svoboda", my ve třetím světě počíváme o dost víc než záchvěv strachu. Ať mi pan prezident Bush promine, ale lidi na světě nemají povinnost

si volit JEN mezi Talibánem a americkou vládou.“

Suzanna Arundhati Roy mě svojí otevřeností zcela uchvátila, tak jako mnoho dalších, vím že tuto ženu nespustím trvale z očí a budu sledovat její další činnost a velmi si přát, aby její slova probudila co nejvíce lidí. Na závěr uvádím Roynu výzvu:

„A co my ostatní, otupělí příjemci této ofenzívy absurdní propagandy? Jsme každodenními spotřebiteli lži a brutality, namazané burákovým máslem a jahodovým džemem - padá nám to z nebe do úst jako ony žluté potravinové balíčky. Budeme se dívat jinak a budeme to konzumovat, protože máme hlad, anebo se budeme soustředěným zrakem dívat na deprimující divadlo, odehrávající se v Afghánistánu, až se nám z toho bude chtít kolektivně zvracet a řekneme, všichni společně, že už toho máme dost? „

Martina Landergott

Ekonomie blázince IV

Další část překladu knihy "Ekonomie blázince". Její nedávno zesnulý autor Chris Harman absolvoval London School of Economics a byl dlouhodobým aktivistou Socialistické dělnické strany v Británii. Knihu vydal již v roce 1995 jako úvod do Marxovy ekonomie. Knížka je mj. i dokladem toho, že současnou světovou krizi předvídali marxisté již dávno.

Přejeme příjemnou četbu a zároveň prosíme pozorné čtenáře o to, aby nám případné chyby v překladu textu hlásili do redakce.

Jak propuká krize

Nadšení pro údajně zářnou schopnost trhu je obvykle největší v období konjunktury. Zisky rostou a kapitalisté se navzájem předbíhají ve snaze vyrábět stále více zboží. Něco z bohatství pod kontrolou velmi bohatých uniká do rukou těch těsně pod nimi. Dodavatelé mají zisk ze stavění nových skladů, továren a kanceláří. Reklamní agentury nachází zdánlivě neomezenou poptávku po svých službách. Realitní kanceláře prosperují, protože nemovitosti mění vlastníky s rostoucí rychlostí. Celé části střední třídy mají pocit, že musí jen

začít podnikat a peníze jim padají do klína.

Všechny tyto lidé kupují stále více zboží a vytváří rostoucí poptávku po luxusním zboží od šampaňského přes kaviár a porsche až po luxusních půdních bytech v centru měst. Takto také přispívají k poptávce po práci, protože existuje více pracovních míst na stavbách, v prodejnách aut, realitních a cestovních kancelářích, bankách a finančních službách, při rozdávání reklamních letáků a tištění reklamních příloh. A tak si pracující mohou koupit věci, které si předtím nemohli dovolit - a to opět

vede k větší poptávce po věcech, které vyrábí celá řada dalších pracujících, od těch v automobilových a textilních továrnách po těch v rychlých občerstveních a kulišských potřebách.

Nakonec nezaměstnanost klesne - i když dnes stále není tak nízká, jak tomu bylo dříve. Zaměstnavatelé dychtiví po nabírání dalších pracovníků s určitou kvalifikací přihazují proti sobě a tlačí mzdy trochu výše. Další pracovníci se méně bojí propouštění, začnou požadovat svůj podíl na "prosperitě", o které slyší z médií, a jdou do mzdových požadavků, které jim zaměstnavatelé

často musí přiznat.

Na dně společnosti velmi široké množství lidí se stále ještě nevídá žádné skutečné zlepšení svého postavení. I pracujícím, kterým rostou mzdy, tento nárůst často nestačí na kompenzaci za rostoucí ceny. Ale na krátký okamžik se zdá tvzení, že trh přináší prosperitu, pravdivé pro každého, kdo se nedívá pod povrch.

Všechny faktory, které pozmění konjunkturu v krizi, se již vyvíjí, když je konjunktura na svém vrcholu - rostoucí ceny, stupňující se nedostatek finančních prostředků pro nové investice, vzestup pla-

tů některých kvalifikovaných pracovníků. Ale jsou skryté pod frenetickým povrchem konjunktury. Dokonce i když už začnou snižovat některé zisky, můžou vést ke zvýšení spekulace a horečnaté honbě za ještě větším ziskem. Kapitalisté, kteří věří, že je nekonečně příležitostí pro zisk, překotně házejí své peníze z jednoho odvětví do druhého - nakupují suroviny, protože předpokládají, že je budou moci prodat za vyšší cenu, financují výstavbu kancelářských budov v očekávání donekonečna rostoucích nájmů, zúčastní se nejmódnější reklamní kampaně, sypou obrovské sumy do burzy a předpokládají, že ceny akcií nikdy nemohou spadnout. Dokonce i někteří pracující se nechají vtáhnout do spekulativní orgie a zadluží se až po krk, aby si koupili domy v přesvědčení, že jejich cena poroste.

Hochštapleři a podvodníci všech druhů mají prě v této atmosféře rychlého bohatství. Jakýkoli drobný podvodník, který nabízí podnik s rychlým ziskem, ať je projekt jakkoliv pochybný, určitě najde investory. A kapitalistický obr, který chce podvodem v účetnictví financovat převzetí další firmy a stát se ještě větším, nenarazí na žádný problém.

V této atmosféře lesku, když se zdá, že prší peníze na třídu pijanů šampaňského, jakoby se ztratilo veškeré spojení mezi vyděláváním zisku a vykořisťováním na pracovištích. Tak tomu bylo například ve Velké Británii v druhé polovině 80ých let, když neohroženě vládli Murdoch a Maxwell, Hanson a bratři Reichmanovi. Ti, kteří zasvětili svůj život systému zisku, se domnívali, že nadešel jejich čas.

Tak strhující byla poslední kapitalistická konjunktura, že i někteří z těch, kteří v minulosti byli proti systému, změnili své názory. Marxismus byl všude odsouzen jako irrelevantní a dokonce časopis, který se nazýval "Marxismus dnes", se oddal slabosti vyšší střední třídy pro drahé oblečení a úzký kontakt s ministry kabinetu Konzervativců. Žili jsme, tvrdilo se, v post-marxistickém světě - post-industriálním, post-krizovém a postmoderním.

Pak, zcela předvídatelně pro ty, kteří nebyli 'post-marxisté', udeřila krize. Jedna po druhé zkrachovaly velké značky 80ých let - B and C, Colorol, Canary Wharf, Habitat, Maxwell a nakonec i

post-marxistický "Marxismus dnes".

Tón médií se náhle změnil. Ti, kteří v ekonomických přílohách prestižních novin oslavovali konjunkturu, nyní najednou oznámili, že systém stojí "na okraji propasti", které není vidět na dno.

To se stává vždy, když se konjunkturu obrací v krizi. Tak například americký ocelářský magnát Andrew Carnegie psal v 80ých letech 19. století:

"Výrobci... přihlíží, zatímco úspory mnoha let... se scvrkávají stále více bez naděje na změnu situace. Takto je připravena půda k tomu, aby se s nadšením přivítalo cokoli, co slibuje úlevu. Výrobce je v postavení pacientů, kteří po léta marně zkoušeli každého lékaře..."

To byl opět převládající tón v první polovině 30ých let, když beznadějí byla téměř všudepřítomná v Německu a USA.

V takových chvílích ekonomové a novináři, kteří předtím hlásali zázraky tržního systému, najednou přijdou s nesmyslnými a dokonce až mystickými vysvětleními, proč nastávají krize. V 19ém století z nich vinil jeden ze zakladatelů "mezní teorie", Jevons, sluneční skvrny, které podle něj ovlivňovaly počasí. Krize z let 1973 až 75 vedla k náhlému trendu teorií, které tvrdily, že světu

dochází ropa a dokonce čelí nové době ledové. Krize z počátku 90ých let vedla k ještě podivnějším závěrům, jak je William Huston, kteří je podle Financial Times "jeden ze světově nejuznávanějších

analytiků cyklů". Ten si myslí, že "kosmické cykly" - například vzájemné polohy planet Jupiter a Saturn ve vztahu k Zemi - mohou přímo způsobit hospodářské katastrofy. Zatím se Sir Roy Calne, profesor chirurgie na Cambridgeské univerzitě, domnívá, že je prostě příliš mnoho lidí v rozvinutých průmyslových zemích, aby "se mohla udržet plná zaměstnanost" a že jediným řešením je, aby bylo povoleno rodičovství pouze těm, kterým je více než 25 a kteří mohou poskytnout důkaz o 'dostatečné zralosti a finančních prostředcích na řádnou péči o dítě'.

Vedle takových šílených vysvětlení krize jsou i některé, které obsahují alespoň zrno pravdy. Nejběžnějším vysvětlením tohoto druhu je to, které viní ze všeho spekulace a spekulanty. Kdyby se jen dalo předejít tomuto aspektu kapitalismu, tvrdí, pak nikdy nemusí nastat krize.

Spekulace jistě hraje roli. To umožňuje některým kapitalistům obohatit se, aniž by se museli zajímat o skutečné procesy vytváření bohatství. Spekulanti vydělávají ohromné sumy během každé konjunktury tím, že si půjčí, aby tlačili ceny nahoru, a tlačí ceny nahoru, aby si mohli půjčit. Výsledkem je rostoucí zadluženost, která značně zvyšuje efekt

"kocoviny" během následné krize. Spekulace také zvyšuje problémy každé kapitalistické vlády, která se snaží udržet ještě trochu kontroly nad národním hospodářstvím, zatímco proudí miliardy nebo dokonce biliony dolarů a jenů za den z jedné země do druhé.

Přesto nejsou spekulace a spekulanti příčinou cyklu konjunktur a krizí. Ta spočívá v kapitalistické organizace výroby, v konkurenci mezi průmyslovými kapitalisty v honbě za ziskem. Spekulace a spekulanti jen posilují vzestupy a propady, ke kterým by došlo stejně. Nejsou hlavními parazity vedoucí systém do krize, ale spíše parazity, kteří se živí jinými parazity.

Někteří politici a komentátoři tvrdí, že všechno bude v pořádku, jen co zakážeme spekulace. To je často tvrzení těch, kteří chtějí o trochu reformovanou verzi současného kapitalistického systému. Tak tvrdil například v roce 1964 britský labouristický premiér Harold Wilson, že jej donutili "skřítkci z Curychu" opustit svůj volební program, když ve skutečnosti to byl tlak z hlavní části britské kapitálu. Dnešní ekonomičtí komentátoři jako Will Hutton viní z krize hlavně "krátkodobé myšlení" finančních institucí v londýnské City a v podstatě ignorují roli velkých průmyslníků. A na extrémní pravici bylo vždy jednoduché pro fašisty a nacisty řečnit o "finančnících" a tvrdit, že to jsou "cizinci", "kosmopolitní živly" nebo "Židé", aby směřovali hněv lidí pryč od velkých průmyslových kapitalistů. Ve skutečnosti jsou průmysloví kapitalisté a finanční kapitalisté jen zřídka dvě zcela odlišné skupiny lidí. Průmyslové kapitalisté se zpravidla snaží zvýšit své zisky pomocí spekulací, kdykoli se to zdá být snadnou volbou - například hazardními operacemi na devizových trzích - zatímco finanční kapitalisté často ve snaze zvýšit své bohatství skupují podíly v průmyslových podnicích.

Jednu věc na závěr. Lidé si občas pletou krize s "pádem" kapitalistického systému, nebo alespoň tvrdí, že už nikdy nemůže dojít k žádnému

hospodářskému zotavení.

Ale ani v nejhlubší krizi nezbankrotují všichni kapitalisté. Vždy budou existovat lidé, kteří vidí způsoby jak profitovat z bídy ostatních lidí - od otevření zastavárny přes prodej prošlých potravin, až po poskytování služby jako likvidátor společnosti či bezpečnostní agentury na ochranu bohatých před chudými. A tak může systém přežít i nehorší zhroucení, pokud ho nenahradí úspěšný boj pracující lepší formou společnosti.

To znamená, že ačkoliv krize nekončí automaticky a hladce jak tvrdí zastánci systému, nakonec dosáhne bodu, když někteří investoři věří možnosti vydělávat natolik, že začnou znovu investovat. Vlastně samotná krize umožňuje některým kapitalistům zvýšit svou ziskovost a výrobu tím, že skupují levné suroviny a strojní vybavení firem, které zbankrotovaly. To obvykle způsobuje i tlak na náklady na pracovní sílu, protože pracující akceptují ze strachu ze ztráty zaměstnání horší mzdy a pracovní podmínky. A s trvajícím krizí začnou i původně rostoucí úrokové sazby znovu klesat a umožní tak kapitalistům snadnější přístup k půjčkám.

Tak se stane, že po několika měsících či letech začne určité oživení výroby a začínají se přijímat zaměstnanci. Tak se začíná tvořit trh pro další podniky, které samy mohou zvýšit produkci, přijmout více zaměstnanců atd. Začarovaný kruh krize tak může ustupovat opačnému kruhu "zotavení" až nastane další konjunktura s novým krátkodobým obdobím přehnaného optimismu v kapitalistické třídě a mezi jejími intelektuálními obhájci. A opět se hovoří o "zázracích" přesně v okamžiku, kdy se smíchají všechny ingredience na další destruktivní krizi.

Zhoršování Prohlubování krize

Střídání krizí a rozmachů bylo z ekonomických statistik zřejmé po většinu 19. století během něhož Marx psal. Období rychle rostoucí výroby

s poklesem nezaměstnanosti na asi 2% pracovních sil střídala období poklesu výroby se vzrůstem nezaměstnanosti na přibližně 10%. Zdálo se, že toto střídání je stejně pravidelným přirozeným rytmem jako fáze měsíce nebo biblických „sedm let dobrých a sedm let zlých“. Byla zde však také dlouhodobá tendence přes několik cyklů, kdy se krize prodlužovaly a prohlubovaly a konjunktury byly stále kratší a méně výrazné.

Tak jsou konec 70. a celá 80. léta 19. století (období, ze kterého pochází Carnegieho komentář) často popisována jako „Velká deprese“. V tomto období se zdálo, že se kapitalistické hospodářství nachází ve větších problémech než kdykoli předtím. O skoro 50 let později, ve 30. letech dvacátého století, kdy byla ještě daleko vyšší úroveň nezaměstnanosti, se opět mluvilo o „Velké depresi“.

Co má toto zhoršování kapitalistické krize na svědomí?

Někteří z raných prokapitalistických ekonomů, například David Ricardo, si povšimli, že se míra zisku časem snižuje. V době, kdy Ricardo a další psali, byla míra zisku daleko menší, než 10, 20 nebo 30 let předtím. Tento pokles míry zisku mohl vysvětlovat prohlubování krizí, neboť s nižší průměrnou mírou zisku je třeba delšího času k tomu, aby se průmysl po každém zhroucení mohl obnovit. Jak si ale vysvětlit samotnou klesající míru zisku?

Ricardo to vysvětloval jevem známým ze zemědělství – "zákonem klesajících výnosů". Od určitého bodu neroste velikost úrody z daného pole tak rychle jako množství semen, která se zasejou, či úsilí, které se vloží do jeho zavlažování, neboť se začínáte blížit k limitům úrodnosti půdy. Problém s touto teorií, která se jako součást neoklasické ekonomie vyučuje dodnes, spočívá v tom, že není žádný důvod, proč by měl platit i pro průmyslovou výrobu. Často je relativně levnější vyrábět věci po dlouhou dobu, než po krátkou. Ale pokud tomu tak je, není důvodu, proč by měla míra zisku klesat.

Proto je prohlubování krizí a vzrůstající úroveň nezaměstnanosti pro kapitalistické

ekonomy moderních dnů úplnou záhadou. Jak říká jeden z nich, Andrew Oswald z London School of Economics:

"Růst nezaměstnanosti u všech národů západního světa se zdá být nezastavitelný... Pravdou je to, že ekonomové nevědí, proč má nezaměstnanost rostoucí tendenci."

Marx však vysvětlení pro klesající míru zisku měl a tím pádem i pro dlouhodobé prohlubování krizí a růst úrovně nezaměstnanosti.

Říkal, že je zabudována do samé podstaty kapitalistické akumulace. Každý kapitalista soutěží se všemi dalšími. Jediný způsob, jak přežít v této konkurenci, je zavádět neustále nové stroje, čímž se zvyšuje podíl „mrtvé práce“.

Každý kapitalista je nucen zavádět co nejvíce zařízení, která šetří práci. A tak investice rostou rychleji než pracovní síla.

To je zřejmé i dnes, podíváme-li se na investice v podstatě libovolné firmy. Investice jsou doprovázeny „racionalizací“ – snížením počtu zaměstnanců potřebných pro každý úkon. To nemusí ve všech případech znamenat, že klesá celkový počet pracovníků. Někdy umožní masivní růst výroby také jistý nárůst celkové pracovní síly. Avšak ten jen velmi zřídka udrží krok s nárůstem celkové produkce či expanzí celkových investic.

Poměr investic k práci (který Marx označil jako „organické složení kapitálu“) má tendenci růst.

Existuje celá řada empirických studií, které ukazují, že právě toto se dělo poslední čtvrtstoletí. Americký ekonom N. M. Bailey v roce 1981 uvádí v prestižním časopise "Brookings Papers", že poměr kapitálu k práci v americkém průmyslu byl v letech 1957-68 1,43 a v letech 1972-5 už 2,24. Oxfordský statistik Collin Clark ukázal vzrůst poměru kapitálu k práci v Británii z 1,78 v letech 1959-62 na 2,19 v letech 1972-5. Komentátor Financial Times Samuel Brittan v roce 1977 poněkud udiveně poznamenal:

"Proběhl fundamentální dlouhodobý pokles objemu výroby na jednotku kapitálu v průmyslu... v průmyslově vyspělých zemích... U jednot-

livých zemí lze vykonstruovat celkem pochopitelný příběh, ale pro průmyslový svět jako celek to nelze."

Článek v časopisu banky Lloyd's Bank Economic Review (červen 1989) popisuje jak: „Ve Spojeném království stejně jako v mnoha dalších moderních průmyslových zemích zůstává počet pracujících na stejné úrovni, zatímco objem kapitálu roste..."

Růst poměru investic k práci není problémem pro jednotlivé firmy. Vše, o co každá jednotlivá firma usiluje, je získat zařízením šetřící práci rychleji než jejich konkurenti, aby mohly prodávat levněji a snížit cenu oproti konkurenci. Individuální firma se tak snaží získat nejnovější stroje, které zvyšují menší množství práce, neboť jí to umožní přebírat trhy svým rivalům a na jejich úkor zvýšit svůj zisk.

Může se to však stát problémem pro kapitalismus jako celek. Když totiž každá firma zavádí vybavení šetřící práci, poměr investic k práci v celém systému se zvyšuje.

Jak jsme si už ukázali, je to práce, nikoli strojní zařízení, co vytváří hodnotu. Když strojní zařízení roste rychleji než práce, investice rostou rychleji než hodnota. A pokud je konstantní ta část hodnoty, která připadne zaměstnavatelům jako nadhodnota, pak investice rostou rychleji než nadhodnota – neboli, řečeno obvyklým jazykem, investice rostou daleko rychleji než zisk.

Ale když je tomu tak, pak míra zisku – poměr zisku k investicím – musí klesat.

Jinými slovy, čím je větší úspěch kapitalistů v akumulaci, tím větší je tlak v celém systému, aby klesala míra zisku.

Je důležité si uvědomit, že tento celý argument spočívá v tom, že to, co je dobré pro individuálního kapitalistu, je špatné pro kapitalistický systém jako celek. Individuální kapitalista investuje, protože s vyspělejší technologií může porazit své konkurenty a shrábnout část zisku, který dříve šel na jejich účet. Když to však dělají všichni kapitalisté, celková míra zisku klesá, což se dotkne všech z nich. To opět zvyšuje konkurenční tlak na každého a povzbuzuje dal-

ší investování do práci šetrných technologií a další pokles míry zisku v celém systému.

Někteří ekonomové tvrdí, že Marx nemůže mít pravdu ohledně klesající míry zisku, protože žádný kapitalista nebude nikdy investovat, když to bude snižovat jeho zisky. Tento argument rozvinul japonský

ekonom Okishio a v 70. a 80. letech ho přijalo mnoho „levicových“ kritiků marxismu jako například Ian Steedman. Je ale klamný, neboť si neuvědomuje to, že individuální kapitalista může dělat věci, které zvyšují jeho vlastní zisk, zatímco ve stejnou dobu neumyslně působí na snížení

ziskovosti systému jako celku.

Socialisté, kteří přijali argumentaci Okishia a Steedmana, uvízli v 70. a 80. letech ve zvláštní situaci, kdy říkali, že v kapitalismu není žádný vnitřní tlak na míru zisku a žádný důvod pro to, aby se krize stávaly čím dál tím méně zvládatelný-

mi. Ale právě v těchto letech míra zisku poklesla pod úroveň běžnou v minulých desetiletích a systém mezinárodně zasáhly tři velké krize.

PŘEKLAD THOMAS FRANKE

Státní kapitalismus v Rusku:

Otiskujeme další kapitolu klasické práce Tonyho Cliffa "Státní kapitalismus v Rusku"

Zrušení dělnických práv

Až do spuštění prvního pětiletého plánu mohli dělníci libovolně měnit místo zaměstnání dle vlastního uvážení. Právo pracovat tam, kde si dělník přeje, bylo zakotveno v zákoníku práce z roku 1922: „Přemístění námezdně pracujících osoby z jednoho podniku do druhého, či z jedné oblasti do jiné, může být provedeno pouze s jejím souhlasem. A to i tehdy, pokud se závod přemísťuje.“ Dělníci se také mohli bez omezení stěhovat z jedné části země do druhé. Ještě ke konci roku 1930 bylo v Malé sovětské encyklopedii poznamenáno, že: „vnitřní pasy, používané dřívější vládou jako nástroj policejního útlaku pracujících mas, byly odstraněny Říjnovou revolucí.“

Nicméně již roku 1931 nesměl žádný dělník bez speciálního povolení opustit Leninograd. Od 27. prosince 1932 byl tento systém zaveden do všech částí Ruska. Tímto způsobem byl znovu obnoven systém vnitřních pasů, který se lišil od toho carského jen tím, že byl mnohem účinnější a více utiskující. Jeho cílem bylo zabránit nekontrolovanému stěhování dělníků.

Již 15. prosince 1930 bylo všem podnikům zakázáno zaměstnávat lidi, kteří opustili své předchozí místo bez povolení. Článek 37 zákoníku práce z roku 1922 (z něhož jsme citovali výše) byl odstraněn 1. července 1932.

11. února 1931 byly pro průmyslové dělníky a dělníky v dopravě zavedeny pracovní knížky a 20. prosince 1938 byly zavedeny i pro všechny

ostatní dělníky. Tyto knížky musely být při nástupu do zaměstnání předkládány řediteli podniku. Ředitelé pak do nich zapisovali důvody propuštění dělníka z práce. Žádný dělník nemohl získat nové zaměstnání, dokud neukázal svou pracovní knížku. Zvrácenost, s jakou to fungovalo v praxi, názorně popsal Victor Serge, když napsal, že: „Pasy jsou průkazem na pracovišti. Při každé změně zaměstnání jsou do nich uváděny důvody. Známe dělníky, kteří byly propuštěni jen za to, že o den volna nepřišli dobrovolně (a tudíž bezplatně) do práce. V pase pak měli napsáno: „Propuštěn kvůli sabotáži výrobního plánu.“

V souladu se zákonem z 15. listopadu 1932 bylo možno propustit dělníka, který bez dobrého důvodu některý den nepřišel do práce. Avšak nejen to. V ruských podmínkách bylo také možné vystěhovat dělníka z domu, pokud bylo užívání tohoto domu vázáno na jeho zaměstnání. A to byl případ většiny průmyslových dělníků, horníků ap.

4. prosince 1932 se Rada lidového komisariátu a Ústřední výbor strany zaměřili na další rozšíření škály nástrojů, jimiž lze postihovat absenci. Výsledkem bylo, že se zásobování potravinami a ostatními životními potřebami podřídilo ředitelům továren.

Dekret z 28. prosince 1938 byl zaměřen proti těm, kteří přišli pozdě do práce, odešli před skončením pracovní doby, nadměrně prodlužovali čas oběda, nebo při práci zaháleli. Provinilci,

kteří se dopustili třech přeštoků během měsíce, nebo čtyř přeštoků během dvou měsíců, byli propuštěni. Oficiální interpretace dekretu byla, že mírnější tresty než propuštění z práce mohou být uplatněny pouze na dělníky, kteří se zpozdlili o méně než dvacet minut, nebo zaháleli nejvýše dvacet minut. Dělník, který by se, byť jen jedenkrát, zpozdlil déle, měl být okamžitě propuštěn. Kromě ztráty ubytování, vázaného na jeho zaměstnání, musel pak propuštěný dělník čelit dalším problémům. Např. velikost invalidních i starobních důchodů a nemocenské závisela na době, odpracované v jednom podniku. Aby byl tento dekret skutečně plněn, bylo stanoveno, že ředitelé podniků a továren, kteří takto dělníky nepostihují, budou propuštěni, nebo posláni před soud. Avšak po necelých dvou letech se ukázalo, že díky nedostatku pracovní síly nepřináší hrozba z propuštění kýžených výsledků a proto byl tento trest zrušen. Namísto propouštění z práce přišly jiné tresty. Dělník, který měl jeden den absenci a neměl k tomu důvody, které by vedení akceptovalo, byl od 26. června 1940 nucen na svém pracovišti po šest měsíců vykonávat nucenou práci, přičemž mu klesla mzda o 25 %. Kvůli tomuto pozměněnému zákonu nemohl žádný dělník opustit svou práci, dokud se nestal fyzicky neschopným vykonávat práci, pokud nebyl přijat do nějaké vzdělávací instituce, nebo pokud k tomu nedostal speciální povolení z

vyšších míst.

Kromě toho zmíněný dekret krutě trestal dělníky, kteří neoprávněně žádali lékařské potvrzení o pracovní neschopnosti. Např. v novinách Izvestia vyšla 27. srpna 1940 tato reportáž: „Případ T. V. Timonina, narozeného roku 1915. 23. srpna se [obžalovaný] objevil na klinice a žádal neschopenku. K jeho smůle však teploměr ukazoval jen normální teplotu. Kromě toho se oddává hýření a mluví vulgárně. 23. srpna byl odsouzen a poslán na tři roky do vězení a po skončení trestu má zakázáno žít v devíti určených městech.“

Pár měsíců po vyhlášení tohoto zákona, napsalo několik žen do redakce tisku návrh, jestli by tomuto zákonu neměla být podřízena i práce v domácnosti. Přesto, že odpověď byla nesouhlasná, je typické, že noviny Izvestia nevyjádřily sebemenší údiv nad tím, že by něco takového mohlo nastat v periodě, která se nazývá „přechod od socialismu ke komunismu“!

Od tohoto zákona je již jen malý krůček k takové deklaraci, jakou ve svém časopise uveřejnilo Oddělení propagandy a agitace moskevského stranického výboru: „Kdo nevyužívá všech 480 minut k produktivní práci, nedodrжуje pracovní disciplínu.“ Můžeme si být jisti, že mimo Ruska žádný dělník na světě tyto „socialistické“ normy nesplňuje!

19. října 1940 získala správa průmyslu dekretem pravomoc násilím přemísťovat inženýry, techniky, mis-

try, zaměstnance a vzdělané dělníky z jednoho podniku, či instituce do druhého.“

Další divoký útok na svobodu dělnické třídy představoval dekret z 26. prosince 1941. Tento dekret umožňoval poslat na šest let do vězení dělníka, který bez povolení opustil vojenský průmysl (provinilci byly trestány vojenským tribunálem). Další dekret z 15. dubna 1943 podřídil železniční dělníky totální vojenské disciplíně. Jejich dozorcí je mohli až na dvacet dní legálně a bez odsouzení zatknout, bez možnosti odvolání. Stejněmu řádu byli podřízeni také dělníci v námořnictvu, zaměst-

nanci pošt, telegrafů a rádií, elektráren aj. Provinění jako opuštění zaměstnání bez povolení bylo od nynějška velmi krutě trestáno. Tato pravidla pak samozřejmě zůstala i po válce.

Velmi brzy po vítězství stalinistické byrokracie ke konci dvacátých let byly zakázány stávky a stávkujícímu dělníkovi hrozil trest smrti. Když byl trest smrti zrušen, odsouzení se změnilo na dvacet let ve vězení. Stávkující samozřejmě nebyli nazýváni pravým jménem. Soudy se např. při procesu se stávkujícími často odvolávali na článek ze Sbíry zákonů z 6. června 1927. V

tomto článku stojí: „Kontrarevoluční sabotáž, jako neplnění či odbývání pracovních povinností, úmyslná neopatrnost a obzvláště činy, vedoucí k oslabení autority vlády či státního aparátu, bude potrestána odnětím svobody na více než jeden rok a úplnou nebo částečnou konfiskací majetku. Budou-li zjištěny nějaké přitěžující okolnosti, bude případ posuzován jako ohrožení národní bezpečnosti a trest se zvýší na odsouzení k smrti zastřelením a konfiskací veškerého majetku.“

Význam stalinistické pracovní legislativy je možné výstižně shrnout těmito slovy:

Práce žen

Podmínky dělníků jsou děsné, avšak pracovní podmínky žen jsou přímo příšerné.

Pracovní zákoník z roku 1922 zakazoval zaměstnávat ženy (a mladistvé) ve „zvláště těžké a nezdavé výrobě a v práci pod zemí.“ Stejným tématem se zabýval také Komisariát práce a Nejvyšší ekonomický výbor, který 14. listopadu 1923 zakázal zaměstnávat ženy v práci, jež zahrnuje přenašeni nebo nošení břemen, jejichž hmotnost přesahuje 10 ruských liber (4,1 kilogramů). Přemísťování břemen přesahujících 40 liber (16,4 kilogramů) bylo povoleno pouze tehdy, bylo-li to nezbytné pro vykonávání normální práce a nepředstavovala-li tato činnost více než třetinu pracovního dne ženy. Dnes již neplatí ani jedno z těchto ochranných opatření. Ženy například pracují v dolech, kde často dělají tu nejhorší práci a sovětské orgány to přitom prezentují jako ohromný pokrok. Ženy jsou také často nuceny nosit těžká břemena při budování průmyslu, při stavbě železnic, některé pracují jako nakladači, atp.

Roku 1932 Vědecký výbor komisariátu práce pověřil čtyři instituce, zabývající se výzkumem chorob ve zaměstnání, aby vyšetřily efekty práce na ženy, pracující pod zemí. Kavkazská instituce pro-

vedla klinické vyšetření 592 žen zaměstnaných v uhelném dole, z nichž 148 pracovalo na povrchu a 444 podzemí. Došli k závěru, že práce podzemí není o nic škodlivější než práce na povrchu, a to dokonce i pro těhotné ženy. Nadto se „všechny instituce pověřené tímto výzkumem shodly, že nárůst počtu žen, zaměstnaných v uhelných dolech a pracujících podzemí, nemusí vést k poškození ženského těla.“ Jak dosvědčuje i ruský tisk, vykonávají ženy v dolech všechny druhy práce, zahrnující i nošení břemen a rubání. Jedny noviny napsaly: „V Donské pánvi byl poprvé zorganizován tým ženských nakladačů. Každá z deseti žen Babičevěné brigády nyní denně naloží čtrnáct až patnáct tun uhlí. Tento tým má již i svého obsluhovače rubacího stroje. Je jím Pauline Tantsyura.“

Jiný oficiální autor v roce 1937 říká: „Zajímavé je, že Sovětské ženy získávají pozice i v těch průmyslových odvětvích, které jsou v kapitalistickém světě ženám uzavřené a které jsou považovány za výhradně mužské práce, ze kterých jsou ženy „přirozeně“ vyloučeny. Např. v kapitalistickém těžebním průmyslu hrají ženy zcela zanedbatelnou roli. Poměr žen k celkovému počtu zaměstnanců v těžebním průmyslu je ve Francii (1931)

2,7%, v Itálii (1931) 1,8%, v Německu (1932) 1%, v USA (1930) 0,6% a ve Velké Británii 0,6%. V SSSR tvoří ženy 27,9% z celkového počtu zaměstnanců v těžebním průmyslu. Podobně je tomu ve stavebním průmyslu. Ve výše zmíněných zemích tam tvoří ženy od 0,5% (Itálie) do 2,9% (Německo) zaměstnanců. V SSSR představují ženy 19,7% zaměstnanců ve stavebním průmyslu. V kovoprůmyslu v kapitalistických zemích je procentuální zastoupení žen od 3% (Německo) do 5,4% (Velká Británie). V SSSR je to 24,6%.“ Stalinistický autor se měl zmínit ještě o dvou dalších zemích mimo SSSR, kde rovněž pracuje mnoho žen v těžebním průmyslu – Indie a Japonsko, obě proslulé strašlivými pracovními podmínkami dělníků.

Očitě svědectví tvrdých podmínek, ve kterých jsou ženy nuceny pracovat při budování železnic, podává Charlotte Haldane, která tehdy byla velmi dobře zasněvena do praktik stalinistického režimu:

„V Archandělsku se buďtovala asi pět mil dlouhá železniční trať, vedoucí podél přístavu ... Viděla jsem, jakým způsobem se to dělalo. Pracovaly zde výhradně ženy. Koleje byly položeny za osmačtyřicet hodin a ženy přitom pracovaly dnem i nocí, za denního i elektrického světla.

„Ve srovnání s legislativou v období NEPU, kde byly tolerovány soukromé podniky, se zhoršilo postavení dělníků. Všechny nástroje, které mohou dělníci v kapitalistickém světě využívat k prosazování svých zájmů – zákony, soudy, správní orgány a odbory – jsou v SSSR agenturami zaměstnance průmyslových dělníků – státu. Dalším rysem současného sovětského pracovního práva je ohromné množství trestů. Pracovní právo je vlastně jen rozšířením trestního práva.“

Celou tu dobu mrzlo a sněžilo, avšak na jejich práci to nemělo žádný vliv. Také všichni skladníci byly ženy. Pracovaly na směny: dvacet čtyři hodin práce, dvacet čtyři hodin volno. Během pracovní doby měli jen jedno či dvou hodinovou přestávku, během které odešly do dřevěné chatrče na nábřeží. Tam pojedli zelnu polévku a černý chléb, napily se čehosi, co vzdáleně připomínalo čaj, na chvilku si zdífmly ve svém oblečení, a zase se vrátily do práce.“ Hinduš - další opěvovatel Stalina, napsal:

„Jedním z pozoruhodných aspektů ruského života je všudypřítomnost žen jakožto dělníků. Pracují s krumpáči a lopatami, nosí těžká břemena a dříví, které vozí na trakaři. Když se v Moskvě stavělo metro, ženy pracovaly v podzemí bok po boku s muži. V každém městě běžně vidíte ženy, které pokládají cihly, přenášejí trámy a provádějí mnoho dalších obtížných úkolů ve stavebnictví. Práce žen na nočních směnách je stejně běžná, jako práce v denních směnách.“

Jak ironicky zní po této reportáži heslo Stachanovců: "Pro sovětský lid se práce stala potěšením."

Rosa Luxemburková:

Militarismus, válka a dělnická třída

Řeč před frankfurtskou trestní komorou 20. února 1914

Moji obhájci tu s právního hlediska dostatečně osvětlili nicotnost známek skutkové podstaty, uváděných obžalobou. Chtěla bych proto osvětlit obžalobu z jiné stránky. V dnešním ústním výkladu pana státního návladního i v jeho písemné obžalobě má velkou úlohu nejen doslovné znění mých závadných výroků, nýbrž výklad a tendence, obsažené prý v těchto slovech. Znovu a znovu a velice rozhodně zdůrazňoval pan státní návladní, co jsem podle jeho pojetí věděla a chtěla, když jsem na oněch schůzích pronesla své výroky. Jenže pokud jde o tento vnitřní psychologický moment mé řeči, o mé vědomí, není jistě nikoho kompetentnějšího než já sama a nikdo není více schopen podat plné a důkladné objasnění.

A chtěla bych předem poznamenat: jsem s radostí ochotna podat panu státnímu návladnímu a vám, vážení páni soudcové, úplné objasnění. Abych začala tím, co je hlavní, chtěla bych prohlásit, že to, co zde pan státní návladní, opíraje se o výpovědi svých korunních svědků, vyličil jako mé myšlenkové pochody a mé pocity, nebylo nic jiného než čirá, bezduchá karikatura mé řeči i vůbec způsobu sociálně demokratické agitace. Když jsem naslouchala těmto výkladům státního návladního, musela jsem se v duchu smát a pomyslet si: Zde je opět klasický příklad, jak málo postačuje klasické vzdělání, když jde o pochopení sociálně demokratického postupu myšlení, o pochopení světa našich idejí v celé jejich složitosti, vědecké odstíněnosti a historické hloubce, stojí-li těmto okolnostem v cestě sociální třídní příslušnost. Kdybyste se byli, páni soudcové, zeptali nejprostšího nevzdělaného dělníka z těch tisíců,

kteří se účastnily mých schůzí, byl by vám podal docela jiný obraz, docela jiný dojem z mých výkladů. Ano, prosťte muži a ženy pracujícího lidu docela dobře dovedou vstřebat náš myšlenkový svět, který se v mozku nějakého pruského státního návladního odráží jako v křivém zrcadle v podobě karikatury. Chtěla bych to nyní doložit v několika bodech.

Pan státní návladní několikrát opakoval, že ještě předtím, než byly vyřčeny závadné výroky, jimiž prý vyvrcholila moje řeč, jsem prý „krajně pošťvala“ tisíce mých posluchačů. K tomu prohlašuju: Pane státní návladní, my, sociální demokraté, vůbec nešťvem! Vždyť co to znamená „šťvat“? Cožpak sem se snad snažila vstřípit shromážděným: Přijďte-li za války jako Němci do nepřátelské země, na příklad do Číny, pak si tam počínejte tak, aby se ani za sto let jediný Číňan neodvážil křivě pohledět na Němce?1 Kdybych byla mluvila takto, bylo by to ovšem štvání. Anebo jsem se snad v masách shromážděných snažila podněcovat národnostní vypínavost, so-

vinismus, pohrdání a nenávisť vůči jiným rasám a národům? To by ovšem bývalo štvání.

Ale tak jsem ovšem nemluvila a nikdy tak nemluví uvědomělý sociální demokrat. Co jsem učinila na oněch frankfurtských schůzích a co my, sociální demokraté, činíme vždy slovem i písmem, je toto: rozšiřujeme osvětu, vnášíme mezi masy pracujících uvědomění o jejich třídních zájmech a o jejich historických úkolech, ukazujeme jim velké linie historického vývoje, tendence hospodářských, politických a sociálních převratů, k nimž dochází v lůně naší dnešní společnosti a jež s železnou nutností vedou k tomu, že na určité výši vývoje musí být stávající společenský řád odstraněn a na jeho místo musí být nastolen vyšší socialistický společenský řád. Tak agitujeme, tak zušlechťujícím působením historických perspektiv, na jejichž půdě stavíme, povznášíme i mravní život mas. S těchž velikých hledisek - protože pro nás, sociální demokraty, se všechno spojuje v harmonický, ucelený, vědecky založený světový názor - vedeme i

svou agitaci proti válce a militarismu. A chápe-li pan státní návladní se svým ubohým korunním svědkem to všechno jako šťvavou činnost, pak primitivnost a bláhovost tohoto pojetí záleží jedině a pouze v neschopnosti státního návladního myslet po způsobu sociálních demokratů.

Dále se pan státní návladní nejednou zabýval tím, jak jsem prý nabádala k „vraždě představených“. Toto skryté, ale každému srozumitelné nabádání k vraždě důstojníka prý obzvláště odhaluje moji černou duši a krajní nebezpečnost mých úmyslů. Ale i když, prosím, předpokládáte na chvilku dokonce správnost výroku, který je mi tu přisuzován, musíte si říct po troše úvahy, že státní návladní zde vlastně - v chvalitebném úsilí vyličít mne co nejčerněji - úplně vypadl z konceptu. Neboť kdy a proti kterým představeným jsem vyzývala k vraždě? Sama obžaloba tvrdí, že jsem prý vytyčila požadavek, aby byl v Německu zaveden systém milic, že prý jsem za podstatnou věc v tomto systému označila to, že mužstvo si může brát domů ručnice, jako je tomu ve Švýcarsku. A k tomu - opakují: k tomu - jsem prý dodala, že zbraň by také jednou mohla spustit jiným směrem než je milé těm, kdo vládnou. Je tedy jasné: pan státní mě obviňuje, že jsem podněcovala ne k vraždění představených dnešního systému německého vojska, nýbrž - k vraždění představených budoucích německých miličních vojsk! Proti našemu propagování systému milic se co nejostřeji bojuje a v žalobě se mi právě tato propaganda přičítá jako zločin. A současně pokládá pan státní návladní za potřebné zastat se důstojníků tohoto zakázaného systému milic, jejichž životy prý ohrožují. Ještě krůček, a

pan státní návladní vznesl proti mně v zápalu boje žalobu, že jsem podněcovala k atentátům na presidenta budoucí německé republiky.

Co jsem však ve skutečnosti řekla o té tak zvané vraždě představených? Něco naprosto jiného! Poukázala jsem ve své řeči na to, že oficiální obhájci jej obvykle odůvodňují frází o nutnosti obrany vlasti. Kdyby to vládnoucí třídy myslely poctivě a upřímně s tímto zájmem vlasti - pravila jsem - pak by potřebovaly učinit nic jiného než uskutečnit starý požadavek programu sociální demokracie, systém milic. Neboť jen takový systém je jedinou bezpečnou zárukou obranou vlasti, protože pouze svobodný lid, který jde do boje proti nepříteli z vlastního rozhodnutí, je dostatečnou a spolehlivou baštou svobody a nezávislosti vlasti. Jen pak je možno říci: Buď, vlasti milá, klidna jen! Proč tedy, tázala jsem se, nechťejí oficiální obránci vlasti ani slyšet o tomto jediném systému obrany? Právě jedině proto, že jim ani v první, ani v druhé řadě nejde o obranu vlasti, nýbrž o imperialistické dobovačné války, k nimž se arcí milice nehodí. A dále se ovšem vládnoucí třídy bojí vtisknout zbraně do ruky pracujícímu lidu, protože zlé svědomí vykořisťovatelů jim nahání strach, že zbraň by mohla také jednou spustit jiným směrem, než je milé těm, kdo vládnou.

Tedy to, co jsem formulovala jako obavu vládnoucích tříd, imputuje mi nyní státní návladní s odvoláním na svého nešikovného korunního svědka jako mou vlastní výzvu! Zde máte opět důkaz, jaký zmatek natropila v jeho mozku naprostá neschopnost myslet po způsobu sociálních demokratů.

Právě tak je od základu nesprávné i tvrzení obžaloby, že prý jsem doporučovala holandský příklad, podle něhož voják v koloniálním vojsku může zabít představeného, který ho týrá. Ve skutečnosti jsem tehdy v souvislosti s militarismem a týráním vojáků mluvila o našem nezapomenutelném vůdci Bebelovi a upozornila jsem, že jednou z nejdůležitějších kapitol jeho životního díla byl boj v říšském sněmu proti trýznitelům vojáků, a při-

tom jsem pro ilustraci citovala některé Bebelovy projevy ze stenografické zprávy o jednání říšského sněmu - a tyto zprávy, pokud vím, zákon nezakazuje - mimo jiné i výklady z roku 1893 o zvyklostech v holandském koloniálním vojsku. Vidíte, vážení pánové, že i zde se pan státní návladní v zápalu dopustil přehmatu: rozhodně neměl svou žalobu vznést proti mně, nýbrž proti někomu jinému.

Přicházím však k hlavnímu bodu obžaloby. Svůj hlavní útok: tvrzení, že prý jsem svým trestným výrokem vyzývala vojáky, aby v případě války nestříleli na nepřítel, i když k tomu dostanou rozkaz, vyvozuje pan státní návladní z úvahy, která má zřejmě podle jeho mínění nevyvratitelnou průkaznost a železnou logiku. Usuzuje takto: Protože jsem agitovala proti militarismu, protože jsem chtěla zabránit válce, nemohla jsem mít očividně na zřeteli žádnou jinou cestu, žádný jiný účinný prostředek než přímou výzvu k vojákům: Jestliže vám rozkáží, abyste stříleli - nestřílejte! Jaký to přesvědčivý úsudek, jaká to nevyvratitelná logika, není-liž pravda, vážení páni soudcové! A přece mi dovolte, abych prohlásila: Tato logika a tento úsudek vyplývají z pojetí pana státního návladního, ne z mého pojetí, ne z pojetí sociální demokracie. Prosím, abyste mi věnovali obzvláštní pozornost. Pravím: usuzovat, že jediný účinný prostředek, jak zabránit válkám, je obrátit se přímo k vojákům a vyzvat je, aby nestříleli - tento způsob usuzování je jen druhá strana onoho pojetí, podle něhož be ve státě všechno v pořádku, dokud voják poslouchá rozkazů svých představených, podle něhož - stručně řečeno - je základem státní moci a militarismu slepá poslušnost vojáka. Tomuto pojetí pana státního návladního se také dostává harmonického doplnění na příklad v onom úředně uveřejněném výroku vrchního velitele, podle něhož císař, když vítal řeckého krále při jeho návštěvě v Postupimi 6. Listopadu minulého roku, řekl, že úspěch řeckých vojsk dokazuje, jak „zásady, jimiž se řídí náš generální štáb a naše oddíly, zaručují vždy vítězství, jsou-li správně uplatňovány“. Generální štáb se svými „zá-

sadami“ a slepá poslušnost vojáka - to jsou základy válčení a záruka vítězství. Jenže toto právě není pojetí sociální demokracie. Myslíme naopak, že o tom, zda dojde k válce a jaký bude její výsledek, nerozhoduje pouze armáda, „rozkazy“ shora a slepá „poslušnost“ zdola, nýbrž o tom rozhoduje a musí rozhodovat velká masa pracujícího lidu. Jsme toho názoru, že války lze vést jen tak dlouho, dokud se jich masa pracujících buď nadšeně účastní, protože je považuje za spravedlivou a nutnou věc, anebo je alespoň trpně snáší. Jestliže naopak velká většina pracujících dojde k přesvědčení - a probouzet v nich toto přesvědčení, toto vědomí je právě úkol, který jsme si vytkli my, sociální demokraté - jestliže, pravím, většina lidu dojde k přesvědčení, že války jsou barbarský, hluboce nemravný, reakční a lidu nepřátelský zjev, pak se staly války nemožné - i když třeba na začátku ještě poslouchá voják rozkazů vrchnosti! Podle pojetí pana státního návladního je armáda stranou, která vede válku, podle našeho pojetí je jí všechen lid. Ten musí rozhodovat, zda dojde k válce či ne; rozhodnutí o bytí či nebytí dnešního militarismu náleží mase pracujících mužů i žen, starých i mladých - a ne malé částce národa, která nosí tak zvaný císařský kabát.

A jestliže jsem toto vložila, pak mám zároveň v ruce klasické svědectví o tom, že to je vskutku moje, naše pojetí.

Náhodou mohu odpovědět na otázku frankfurtského státního návladního: koho jsem měla na mysli, když jsem v jednom svém frankfurtském projevu řekla, že „my to neuchýníme“. 17. Dubna 1910 jsem zde v Schumannově cirku mluvila asi před šesti tisíci osob o boji za volební právo v Prusku - jak víte, tehdy náš boj byl právě na vrcholu - a v stenografickém záznamu této řeči nacházím na straně 10 tento obrat: „Vážení přítomní! Pravím: v nynějším boji za volební právo, tak jako ve všech důležitých otázkách pokroku v Německu, jsme plně odkázáni jen sami na sebe. Ale kdo jsme „my“? „My“, to jsou přece miliony proletářů a proletářek Pruska i Německa, aby jednou nastala chvíle, kdy

vládnoucí reakce v Prusku bude poučena, že svět se sice může obejít bez východopruských junkerů a bez hrabat z Centra, bez tajných radů a konec konců i bez státních návladních, ale že nedokáže existovat ani čtyřadvacet hodin, když jednou dělníci založí ruce.

Vidíte, zde jasně říkám, kde spatřujeme dějiště politického života a osudů státu: V uvědomění, v jasně formulované vůli, v odhodlanosti velké masy pracujících. A stejně chápeme i otázku militarismu. Dospěje-li dělnická třída k poznání a rozhodnutí, že nedopustí, aby byly války, pak už války nebudou možné.

Ale mám ještě více důkazů, že agitaci proti militarismu chápeme takto a ne jinak. Musím se vůbec divit: pan státní návladní se ze všech sil namáhá, aby náznamy, dohady, svévolnými dedukcemi vydestiloval z mých slov, jakým způsobem jsem asi měla v úmyslu postupovat proti válce. A zatím měl před sebou spousty a spousty průkazného materiálu. Vždyť my neagitujeme proti militarismu v nějakém tajemném příšeří, skrytí; nikoli, my agitujeme na plném světle veřejnosti. Již desítky let je boj proti militarismu jedním z hlavních předmětů naší agitace. Již od dob staré Internacionály je předmětem diskuzí a usnesení téměř všech kongresů i všech sjezdů německé strany. Stačilo, aby tu pan státní návladní sáhl do plného lidského života, a kam by hmátl, všude by našel zajímavé věci. Nemohu vám zde poříchu předložit celý dotyčný rozsáhlý materiál, ale dovolte, abych zde uvedla alespoň to nejdůležitější.

Již bruselský kongres Internacionály roku 1868 poukazuje na praktická opatření k zabránění válce. Ve své resoluci říká mimo jiné: „že národy již nyní mohou omezit počet válek tím, že se postaví proti těm, kdo války dělají a vyhláší; že toto právo přísluší především pracujícím třídám, které takřka jediné jsou odváděny k vojenské službě, a proto jediné ony se k ní mohou vyslovit; že k tomuto účelu mají možnost použít účinného, zákonného a okamžitě uskutečnitelného prostředku; že společnost by vskutku nemohla žít, kdyby

se na nějakou dobu zastavila výroba, proto stačí, když výrobci přestanou pracovat, aby despotickým vládám, jednajícím v zájmech jednotlivců, znemožnili jejich počínání;

kongres Mezinárodního sdružení dělníků v Bruselu prohlašuje, že jednomyslně co nejrozhodněji protestuje proti válce, a vyzývá všechny sekce sdružení v rozličných zemích i všechny dělnické spolky a dělnické organizace bez rozdílu, aby co nejhorlivěji působily k zabránění válce národa proti národu, neboť by bylo nutno pokládat zároveň válku za občanskou, neboť by to byla válka mezi těmi, kdo vyrábějí, tedy válka bratrovražedná.

Kongres doporučuje dělníkům zejména zastavit práci, vypukne-li válka v jejich zemi.“

Nechám stranou četné jiné rezoluce staré Internacionály a přejdu rovnou ke kongresům nové Internacionály. Curyšský kongres roku 1893 prohlašuje: „Postoj dělníků k válce je přesně vytyčen usnesením bruselského kongresu o militarismu. Mezinárodní revoluční sociální demokracie je povinna vzepřít se choutkám vládnoucí třídy, stále pevněji utužovat pouto solidarity mezi dělníky všech zemí a neochvějně vyvíjet činnost na odstranění kapitalismu, který rozdělil lidstvo na dva nepřátelské vojenské tábory a šťve jeden národ proti druhému. Odstraněním třídního panství skončí i válka. Svržení kapitalismu znamená světový mír.“

Londýnský kongres roku 1896 prohlašuje: „Jen dělnická třída může vážně usilovat o světový mír a vydobýt si moc k jeho uskutečnění. Proto požaduje:

Aby byly odstraněny stálé armády ve všech státech současně a aby byly zavedeny lidové milice.

Aby byl zřízen mezinárodní smírčí soud, jehož usnesení by měla platnost zákona.

Aby o válce či míru s konečnou platností rozhodoval přímo lid v případech, že vlády nepřijmou rozhodnutí smírčího soudu.“

Pařížský kongres roku 1900 doporučuje jako praktický prostředek boje proti militarismu: „socialistické strany jsou všude povinny zahájit a

co nejhorlivěji provádět výchovu a organizování mládeže za účelem boje proti militarismu.“

Dovolte, abych ještě důležité místo z rezoluce stuttgartského kongresu z roku 1907, kde je již velmi výrazně shrnuta řada praktických činů sociální demokracie v boji proti válce. Praví se zde: „Ve svém neúnavném boji proti militarismu, odpíráje povolovat prostředky na pozemní a námořní zbrojení a usiluje o demokratizaci vojenských organizací, používal proletariát od mezinárodního kongresu v Bruselu skutečně stále důrazněji a úspěšněji nejrůznějších forem akce, aby zabránil vypuknutí válek, nebo aby jim učinil konec, a rovněž využíval k osvobození dělnické třídy toho, že válka vždy vzburcuje celou společnost: byla to na příklad zejména dohoda anglických a francouzských odborů po událostech ve Fašodě, směřující k zajištění míru a obnově přátelských vztahů mezi Anglií a Francií; dále postup socialistických stran v německém a francouzském parlamentu za krize v Maroku; rovněž manifestace, které ke stejnému účelu uspořádali Němci a francouzští socialisté; dále společná akce socialistů Rakouska a Itálie, kteří se shromáždili v Terstu, aby odvrátili konflikt těchto dvou států; dále důrazné zásahy socialistického dělnictva ve Švédsku, aby bylo zabráněno útoku na Norsko; konečně hrdinné oběti a masové boje dělníků v Rusku a Polsku, jejichž účelem bylo vzepřít se proti válce rozpoutané carismem, ukončit ji a využít krize k osvobození země a pracujících tříd. Všechny tyto snahy jsou svědectvím rostoucí moci proletariátu a jeho rostoucího úsilí zajisti odhodlanými akcemi udržení míru“.

A tu se ptám: Nacházíte, vážení pánové, ve všech těchto rezolucích a usneseních třeba jedinou výzvu směřující k tomu, že bychom se postavili před vojáky a zvolali k nim: Nestřílejte! A proč? Snad ne proto, že se bojíme následků takové agitace, že máme strach z trestních zákonů? Ach, byli bychom ubozí zbabělci, kdybychom ze strachu nečinili něco, o čem jsme poznali, že je to nutné a

prospěšné. Nikoliv, nečiníme to proto, že si říkáme: ti, kdo vězí v tak zvaném císařském kabátě, jsou přeci pouze část pracujícího lidu, a až tento lid dojde k potřebnému poznání, že války jsou ohavné a nepřátelské lidu, pak i vojáci sami budou vědět, aniž bychom je vyzývali, co mají dělat v daném případě.

Vidíte, vážení pánové, naše agitace proti militarismu není tak ubohá a prostoduchá, jak si to představuje pan státní návladní. Máme tolik rozmanitých prostředků působení: výchovu mládeže - a provádíme jí horlivě a s trvalým úspěchem, přes všechny těžkosti, které se nám kladou do cesty - propagování systému milic, masové schůze, pouliční demonstrace... Pohlédněte konečně na Itálii. Jak tam třídně uvědomělí dělníci odpověděli na válečné dobrodružství v Tripolisku? Demonstrační masovou stávkou, která byla velmi skvěle provedena. A jak na to reagovala německá sociální demokracie? 12. listopadu přijali berlínští dělníci na dvanácti schůzích rezoluci, v níž děkovali italským soudruhům za masovou stávku.

Ano, masová stávka! - říká státní návladní. Domnívá se, že právě zde mě zase přistihl při jednom z mých nejnebezpečnějších úmyslů, nejvíce ohrožující stát. Státní návladní založil dnes svou obžalobu obzvláště na tom, že poukázal na mou agitaci pro masovou stávku, a s touto agitací spojil nejstrašlivější vyhlídky násilného převratu, jaké se mohou zrodit jen ve fantasii nějakého pruského státního návladního. Pane státní návladní, kdybych u vás mohla předpokládat sebemenší schopnost ztotožnit se s myšlenkovým postupem sociální demokracie, s nějakým duchaplnějším pojetím dějin, pak bych vám vyložila to, co úspěšně vykládám na každé lidové schůzi, že masové stávky jakožto určité období ve vývoji dnešních poměrů nelze „udělat“, stejně jako nelze „udělat“ ani revoluce. Masové stávky jsou etapa třídního boje, k níž ovšem s přirozenou nutností vede náš dnešní vývoj. Celá naše úloha, úloha sociální demokracie vůči vám, záleží v tom, abychom tuto tendenci vstřípili dělnické třídě, tak aby dělníci

byli na výši svých úkolů, jako uvědomělá, ukázněná, vyspělá, odhodlaná a činorodá masa lidu.

Vidíte: státní návladní, předváděje v žalobě strašidlo masové stávky, tak jak on ji chápe, chce mne také zde zase potrestat za své a ne za mé myšlenky.

Zde skončím. Jen jedno bych ještě ráda poznamenala. Pan státní návladní věnoval ve svých výkladech obzvláště mnoho pozornosti mé nepatrné osobě. Vylíčil mne jako veliké nebezpečí pro bezpečnost pořádku ve státě, nerozpokoval se ani klesnout na úroveň Kladderadsche a nazval mne „rudou Rosou“. Ba odvážil se dokonce podezřívát mou osobní čest, neboť vyslovil podezření, že se pokusím o útěk, bude-li vyhověno jeho trestnímu návrhu.

Pane státní návladní, za svou osobu odmítám odpovědět na všechny vaše útoky. Ale jedno vám chci říci: Neznáte sociální demokracii! (Předseda ji přerušuje: „Nemůžeme tu poslouchat politické projevy.“) Pouze roku 1913 dosáhlo mnoho vašich kolegů v potu tváře, že náš tisk obdařil tresty vězení v celkovém výměru šedesáti měsíců. Slyšel jste snad, že by se jeden z těch provinilců dal na útěk ze strachu před trestem? Cožpak myslíte, že tato přemíra trestů třeba jen jednoho jediného sociálního demokrata zviklala nebo že mu zabránila splnit jeho povinnost? Ó ne, naše dílo je výsměchem všem zákrutům vašich paragrafů, rostě a vzkvátá navzdory všem státním návladním!

Nakonec jen ještě slovo k nepojmenovanému útoku, který se obrací proti svému původci.

Státní návladní řekl do slova - zapamatovala jsem si to: že žádá, abych byla okamžitě zatčena, neboť by prý bylo „nepochopitelné, kdyby se obžalovaná nepokusila uprchnout“. To znamená jinými slovy: Kdybych si já, státní návladní, měl odsedět rok vězení, pak bych utekl. Pane státní návladní, věřím, že byste utekl. Sociální demokrat neutíká. Stojí za svými činy a směje se vašim trestům.

A nyní mne tedy sudte!

Rozhovor s Evou Novákovou I.

Jak probíhalo tvé vyhoštění z Palestiny?

Až do mého bytu v Ramallahu, tedy na území, které má spadat pod Palestinskou samosprávu, ve tři hodiny ráno vtrhlo 20 plně ozbrojených izraelských vojáků doprovázených izraelskou imigrační policií. Tímto zásahem Izrael porušil nejen svrchovanou kontrolu Palestinské samosprávy, ale i vlastní zákony a mezinárodní úmluvy, které říkají, že izraelská armáda a hlavně ministerstvo vnitra by vůbec na těchto územích neměly operovat. Nicméně izraelská armáda nejenže zburcovala celý dům, kde jsem bydlela ale dokonce obsadili i několik střešních okolních domů. Podobné záahy izraelských jednotek v Palestině nejsou vůbec ojedinělé, zpravidla jsou však zaměřeny proti Palestincům. Aby si izraelská armáda stejným způsobem přišla pro cizince, se tam snad ještě nestalo.

Byla jsi jediná mezinárodní aktivistka, kterou zatklí? A jaký byl oficiální důvod tvého zatčení?

To, že zatklí jenom mě a to, že přišli do mého soukromého bytu svědčí o tom, že hledali přímo mě. Oficiálním důvodem bylo prošle vízum, ale ze způsobu jakým mě zatklí bylo jasné, že vízum byla jen záminka. Pravým důvodem byly mé aktivity v rámci Mezinárodního hnutí solidarity (International Solidarity Movement), které v Palestině podporuje nenásilný boj proti izraelské okupaci.

Mé zatčení a vyhoštění vidím jako součást kampaně Izraele proti nenásilnému hnutí Palestinců proti okupaci včetně jeho lídrů. Palestinské vesnice, kde obyvatelé demonstrují proti výstavbě izraelské zdi, která, která byla Mezinárodním soudním dvorem v Haagu (2004) označena za nelegální, jsou vystavovány nočním invazím izraelské armády. Například v Bil'inu zatklí

od léta, kdy tam tato kampaň začala už 35 lidí. Kolem poloviny z nich je stále ve vězení. Potom co zatklí mě, tak zatklí několik palestinských aktivistů ve vesnicích Ni'in a Bil'in. A ten samý den, co mě deportovali, tak zamezili v přístupu do Izraele americkému novináři (Jared Malsin), který pracoval pro největší nezávislou tiskovou agenturu v Palestině (Ma'an News Agency). Vzali ho do vazby a jeho přítelkyni deportovali do Prahy. Na tomto případě je také vidět, že každý, kdo veřejně vystupuje proti izraelské okupaci, se stává terčem pro izraelské úřady. V případě ISM k těmto účelům Izrael využívá především zmíněnou imigrační jednotku, která pravidelně provádí nelegální zatčení, která nemají daleko k únosům.

Můžeš některý z takových případů přiblížit?

Posledních několik týdnů v Palestině jsem pracovala na medializaci případu Amerického občana, Ryana Olandera, který byl zadržen ve Východním Jeruzalémě, v oblasti Sheikh Jarrah. Izrael zde násilným způsobem vystěhoval tři palestinské rodiny z jejich domů. Tyto rodiny byly nuceny žít v provizorních stanech na ulici naproti svým nyní okupovaným domovům, kde také proti tomuto bezprávní protestují a neustále čelí násilí ze strany nelegálních izraelských osadníků. Ryan několik týdnů s těmito palestinskými rodinami žil a snažil se zabraňovat útokům izraelských osadníků, a násilí z jejich strany dokumentovat.

Kvůli této činnosti byl zadržen několikrát. V prvním případě, po jeho zatčení na jedné z pravidelných demonstrací v Sheikh Jarrah, byl unesen přímo ze soudní síně, po tom, co soudce rozhodl, že má být propuštěn na svobodu. V druhém případě policie rovněž tvrdila, že byl zatčen za účast na nepovolené demonstraci, pravdou ale je, že byl zadržen

dříve, než tento protest vůbec začal. Izraelskou policií byl po 24 hodinách propuštěn, záhy potom byl však znovu unesen imigrační policií. Tentokrát mu hrozilo vyhoštění a v izraelském vězení strávil měsíc. Po tom, co byl propuštěn, rozhodla soudkyně u okresního soudu v Tel Avivu, že jeho zadržení imigrační policií bylo nelegální.

Nelegálně unesení imigrační policií byli i další aktivisté ISM. Takže to nejsem jenom já, komu se tohle stalo. Své vyhoštění vidím v kontextu toho, že se Izrael snaží potlačit palestinské hnutí proti okupaci a jeho mezinárodní podporu.

Mohla bys ještě přiblížit práci ISM jako hnutí?

ISM je v současné době na několika místech na Západním břehu Jordánu. Několik aktivistů ISM je 24 hodin přítomno ve zmíněné palestinské čtvrti Sheikh Jarrah ve Východním Jeruzalémě, kde za poslední půl rok byly násilně vystěhovány tři rodiny. Izraelská osadníci zde navíc násilně obsadili polovinu domu jedné palestinské rodiny. Takže ta rodina je teď nucena s ním sdílet svůj vlastní dům, svojí zahradu, přičemž se často stává, že osadníci napadají Palestince včetně jejich dětí. Dělalí různé provokativní akce. Házejí jim kameny na domy, malují tam židovské grafity a podobně.

Hlavním posláním ISM je podporovat nenásilné hnutí odporu proti izraelské okupaci třeba tím, že chodíme na jejich demonstrace. Donedávna platilo, že když byli na demonstracích přítomni mezinárodní a hlavně izraelské aktivisté, izraelská armáda se vůči demonstrujícím Palestincům chovala méně násilně. Když tam byli jen Palestinci, tak častěji stříleli ostrými náboji.

Další podpora ISM spočívá například v tom, že aktivisté chodí s palestinskými farmáři na jejich pole, ke kterým

jim Izrael zamezil přístup.

Ale asi nejhlavnější aktivitou ISM je informovat okolní svět, co se v Palestině děje. Především tedy v zemích, ze kterých aktivisté do Palestiny přijeli.

Dále se ISM účastní různých kampaní. Například na kampaních za propuštění politických vězňů, kde je mezinárodní podpora velice důležitým faktorem úspěchu. V poslední době tento mezinárodní politický nátlak ve formě psaní dopisů předním politikům přispěl k propuštění dvou politických vězňů v Palestině.

ISM není jedinou organizací, která působí na okupovaných územích, mohla bys zmínit nějaké další?

V Izraeli je několik organizací, které se věnují podpoře palestinského boje proti izraelské okupaci, ať už to jsou třeba Anarchisté proti zdi (Anarchists Against the Wall), kteří většinou chodí na zmíněné demonstrace proti zdi a soudní procesy s politickými vězni. Mají webové stránky, kde také informují o situaci v Palestině, organizují akce na podporu Gazy a demonstrace i například v Tel Avivu.

Další organizací jsou například Rabíni za lidská práva (Rabbis for Human Rights), ti se angažují na několika místech v Jeruzalémě a na Západním břehu. Organizují v současné době hodně mediálně viditelné demonstrace na podporu Palestinských rodin, které byly násilně vystěhovány z jejich domovů v Sheikh Jarrah. Těchto demonstrací se každý týden účastní několik stovek izraelců, kteří s touto nezákonnou činností nesouhlasí. Na Západním břehu se Rabbis for Human Rights také snaží bránit a protestovat proti nařízení izraelské vlády bourat domy Palestinců, pomáhají podávat žaloby a odvolání k izraelským soudům a pomá-

hají se soudními poplatky a výdaji na právníky. Chodí také do oblastí, kde jsou palestinští farmáři napadáni izraelskými osadníky.

Podobně jako Rabíni za lidská práva pracují další organizace, jako například palestinsko-izraelské sdružení Ta'ayush. Jednou z nejrespektovanějších organizací monitorujících porušování lidských práv izraelskou vládou a armádou je izraelská organizace B'Tselem.

V létě 2009 jsi bydlela s palestinskou rodinou ve východním Jeruzalémě, když dům navštívila evropská parlamentní delegace vedená předsedou Poslanecké sněmovny Miroslavem Včáčkem. Jak to s rodinou dopadlo?

Ta rodina byla násilím vystěhována z jejich domu, 2. srpna 2009. A od té doby se do jejich domu nastěhovalo několik izraelských osadní-

ků. S ostatními izraelskými rodinami osadníků na denním pořádku napadají Palestince, kteří tam stále více méně byli na ulici, kde si postavili stany, ze kterých protestují proti tomuto nelegálnímu vystěhování. Proto tam ISM má aktivisty, aby dokumentovali, co se tam děje a snažili se zamezit větším útokům ze strany těchto izraelských osadníků. Teď se tam každý pátek organizují demonstrace, do kterých se zapojují i izraelští aktivisté. Za

poslední měsíc zatkli přes 60 izraelských aktivistů. Většina z nich byla brutálně zbita, nebo je nechali stát venku v zimě a na dešti. Nedali jim ani najíst ani napít. Takže i s izraelskými aktivisty, kteří se angažují v boji za práva Palestinců není zacházeno v souladu se základními lidskými právy.

OTÁZKY Kladla J. RIDVANOVÁ

Glosa:

Pracujícím, snaživým a bohatým bereme....

Tuhle větičku jsem zahlédla na sociální síti FB a v první chvíli mi úplně vyhodila pojistky. Ptáte se proč? Protože jde o demagogii jak Popokatepetl a Čimboraso dohromady. Smysl této věty je zhruba takovýto: my jsme ti hodní, neb odměňujeme ty, kteří pracují, zatímco ti bekní na druhé straně podporují flákače a nefachčenky. Autor jmenoval dvě problematické skupiny: bezdomovce a cikány, pozapomněl však na důchodce, zdravotně postižené, nezaměstnané a rodiny s malými dětmi. Nebudu se věnovat v tomto článku romské otázce, to je na samostatnou kapitolu, ale bude mě zajímat, jak se věci mají s ostatními skupinami.

Především si musíme vyjasnit pojetí a chápání práce. Dle neoliberálního pojetí je práce chápána ne jako vytváření hodnot pro společnost, ale jako zdroj individuálního bohatství. Definujeme-li si práci jako zdroj individuálního bohatství, pak nám vychází, že ten kdo je pracovitý, je i bohatý. Co by tomu řekla třeba taková prodavačka v supermarketu, která osm hodin denně sedm dní v týdnu odstavuje sta zákazníků a koncem měsíce se jí na výplatní páse objeví ubohých osm až deset tisíc? Nebo učitel, jehož práce nekončí zazvoněním na poslední hodinu, a jehož plat je urážkou vysokoškolsky

vzdělaného člověka? Z toho vidíme, že nemusí být přímá úměra mezi pracovitostí a bohatstvím, takže předpoklad, že někdo byl pilný, a proto je i bohatý, je od samého základu pochybný. Když výše uvedené profese odvádějí tolik práce, proč tedy žijí, lidově řečeno, z ruky do úst?

Ještě horší to je s těmi, kdo by rádi pracovali, ale nemohou práci sehnat a s těmi, kdo pracovali po celý život, ale teď už pracovat nemo-

hou.

1. matky na mateřské - vychovávají příští generaci, zajišťují reprodukci rodu, přesto ale nejsou za tuto společensky významnou práci ohodnoceny a nejsou jim zajištěny slušné podmínky tak, jak by se na civilizovanou společnost slušelo. Vláda se chystá v rámci úspor naopak mateřskou snížit,

2. důchodci - celý život pracovali, ale přesto si neužívají na luxusních dovolených,

jak nám oficiální propaganda tvrdí. Důchod činí 8-10 000, z toho přes padesát procent příjmu pohlí náklady na bydlení a nutné služby, na důstojný život toho moc nezbyvá, a to nás ještě vláda straší, že na důchody nebude,

3. nezaměstnaní - hledají práci, ale je to pro ně těžké, podpora, dostávají-li jakou, stačí sotva k přežití a chtějí-li si přivydělat, nesmějí si vydělat tolik, aby sobě a svým rodinám zajistili důstojný život. Lidé, kteří si ztrátu práce nezavinili, jsou trestáni za ztrátu ekonomické hodnoty,

4. bezdomovci - většina z nich nejsou žádní nemaččenkové, ani asociálové. Ano, jsou i tací, ale jsou to výjimky,

5. zdravotně postižení - pracovali, dokud mohli. Nyní po úrazu či těžké nemoci už nemohou a jsou za to trestáni: jsou obtížně zaměstnatelní, takže nedosáhnou na životní minimum, které je jim kráceno, a nejsou jim vypláceny ani příspěvky na dietní stravu. Proti tomuto zvrstvení protestuje už i ombudsman.

Tak co, komu vlastně bereme? Nefachčenkům nebo poctivým lidem, kteří pracují, anebo pracovali, dokud mohli? V každém případě je typické, že na rozdíl od přepilných vězňů, politiků a zbohatlíků si nežijí jako prasata v žitě.

Andrea Vyhnalíková

Řecká krize jako varování světu

Řecká ekonomika je v troskách a vláda plánuje kruté škrt. Může se to stát i nám? Zprávu podává Matthew Coakson.

Řecko čeká velký boj. Jeho vláda, která se dostala do nesnází ekonomické krize, plánuje velký útok na veřejné výdaje.

Finanční korporace Fitch snížila rating Řecka z BBB+ na A-.

Řecko čelí největší krizi ze všech států eurozóny od té doby, co byla před deseti lety vydána její měna.

Někteří komentátoři tvrdí, že to může být další Island nebo Dubaj a již vidí její ekonomiku kolabovat. Existují

obavy, že může opustit euro.

Deficit rozpočtu je 12,7 procent. Blairistická strana Pasok oznámila, že příští rok sníží deficit na 9,1 procent.

To by znamenalo masivní škrt ve veřejné sféře, které zasáhnou obyčejné lidi.

Odpor

A plány provokují odpor ze strany pracujících a studentů, jejichž akce otřásly předchozí pravicovou vládou Nové demokracie a potopily její neoliberalní program.

Panos Garganos, šéfredaktor našich řeckých sesterských novin Dělnická solidarita, nám řekl: „Zatímco řecká odborová centrála stávku ne-

vyhlásila, ostatní odbory vyhlásily den akce, včetně učitelských odborů, stavebních dělníků a některých pracovníků lokální vlády a nemocničních dělníků.

Jeich stávka bude zkombinovaná s hnutím studentů, které vypuklo ohledně výročí policejního zabití Alexandrose Grigoropoulose v Athénách.

Ohromné protesty a stávky proti jeho zabití intenzifikovaly minulý rok krizi vlády Nové demokracie.

Ve výročí zabití pochodovalo Athénami 6. prosince 50.000 lidí, s protesty napříč celou zemí.

Policejní represe proti protestujícím zvýšila vztek lidí a

studenti na několika univerzitách a školách začali okupaci – ty pokračují.

Studenti se připojí k demonstraci proti rozpočtu. Každý ví, že se jedná pouze o první vlnu škrť v rozpočtu.

Vláda chce zmrazit platy ve veřejném sektoru pro lidi, kteří vydělávají přes 2000 eur měsíčně. Mnoho přechodných zaměstnanců také ztratí práci. Ale s tím bankéři spokojeni nebudou. Evropská centrální banka tvrdí, že zmrazení platů nestačí, musí být sníženy.“

PŘEKLAD MARTIN ŠAFFEK

Izrael pokračuje v útocích na Gazu

Rok po izraelském útoku na Gazu pokračuje jeho agrese proti lidem v Palestině. Izrael bombardoval Gazu koncem prosince minulého roku, a udeřil znovu v lednu, když zaútočil na tunely a zabil čtyři lidi.

Egyptské úřady plánují vybudovat bariéru, která by blokovala přechod do Gazy Rafah. To zvýší nadvládu Izraele na Gazu a zhorší situaci Palestinců. Navzdory egyptské vládě se nedávno dostal do Gazy humanitární konvoj nazvaný Viva Palestina.

Konvoj, který zahrnoval přes 100 vozidel a 500 dobrovolníků čelil spoustě problé-

mů, včetně útoku egyptských bezpečnostních složek, poté co nedovolili přechod do Gazy

skrze přechod Rafah.

V přístavu al-Arish zaútočilo na konvoj 2000 mužů

egyptské policie. Deset členů konvoje bylo zraněno a sedm zatčeno. Stovky robotkopů s vodními děly a slzným plynem zaútočili na členy konvoje, kteří vytvořili lidskou zeď podél hranice na protest proti tomu, že neměli být vpuštěni.

Mezitím korespondent al-Džazíry podal zprávu, že bylo zraněno 35 palestinců ve srážkách mezi egyptskými úřady a demonstrací organizovanou Hamasem, která přišla k hranicím a požadovala, aby byl konvoj puštěn dovnitř.

ZE SOCIALIST WORKER, PŘEKLAD MARTIN ŠAFFEK

BENEFIČNÍ KONCERT PRO VEGGIE PARADE 2010
WWW.VEGGIE-PARADE.CZ

PEENI WALLI + MR. COCOMAN - LOPSIDED
JAN BURIAN - FIDIBUŠ - HISSING FAUNA
DUBSTEP, REGGAE STAGE, PŘEDNÁŠKY, BESEDA, PROJEKCE

CROSS CLUB PRAHA, 25.3. 2010, 19h.
VSTUP 100 Kč

Za čím stojíme

Proti kapitalismu

Kapitalismus dnes nedokáže řešit nejzákladnější problémy lidské společnosti či přímo jejich řešení znemožňuje. Tím nejenže brání dalšímu pokroku na cestě ke svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti, nýbrž ohrožuje i samu existenci lidstva. Celá dnešní společnost žije z výsledků práce námezdně pracující většiny obyvatelstva.

Pouze kolektivní převzetí celospolečenského bohatství pracujícími a demokratické plánování, řízení výroby a distribuce jejich výsledků mohou vést k svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti.

Dnešní systém je v principu nereformovatelný. Struktury současného parlamentu, armády, policie a soudní moci byly vytvořeny vládnoucí třídou a jsou konstruovány tak, aby bránily její výlučné postavení.

Stejně odmítavý postoj zaujímáme k minulému režimu z let 1948-89 (a také k ostatním režimům ve východní Evropě, Číně, apod.), který nepovažujeme za socialismus, nýbrž za státně byrokratickou formu kapitalismu. Místo toho se hlásíme k tradici levé opozice proti těmto režimům.

Za socialismus zdola

Podporujeme boje pracujících za kratší pracovní dobu, vyšší mzdy, lepší pracovní podmínky, za bezplatnou lékařskou péči a sociální zabezpečení, za rovný přístup ke vzdělání a informacím a všechny jejich ostatní emancipační snahy. Místo parlamentní politiky prosazujeme alternativu nezávislé aktivity pracujících prostřednictvím stávek, kampaní, manifestací, apod.

Jen sami pracující mohou dosáhnout svého vlastního osvobození. Místo institucí kapitalistického státu navrhujeme systém společenské samosprávy, tedy úplné rozšíření demokracie do všech sfér společenského i hospodářského života.

Solidarita

Úsilí o socialismus je součástí celosvětového boje. Prosazujeme solidaritu s pracujícími v jiných zemích. Jsme v zásadní a aktivní opozici vůči všemu, co proti sobě staví pracující různých zemí, různé barvy pleti, různé národnosti, různého pohlaví, sexuální orientace či profese. Podporujeme tedy kampaně a boje proti rasismu, za úplnou politickou i ekonomickou rovnost žen a mužů, proti diskriminaci homosexuálů a lesbiček, apod.

Fašismus považujeme za akutní hrozbu pracující třídě a svobodám a demokratickým právům, které v minulosti vybojovala. Boj proti fašismu je pro nás navýsost aktuální a prioritní.

Revoluční organizace

Aby bylo možno efektivně prosazovat tyto myšlenky, je třeba, aby se nejbojovnější části pracující třídy, studentstva a mládeže zorganizovaly v revolučně socialistickou stranu, jejíž zárodkem chceme být. Vybudovat takovou stranu je možné pouze účastí ve skutečném dělnickém hnutí a aktivitou v masových organizacích pracující třídy – například v odborech.

Ostatním pracujícím chceme v praxi ukázat, že zájmy reformistických předáků odborů, sociální demokracie nebo komunistické strany nejsou totožné s jejich zájmy. Vyzýváme všechny, kdo souhlasí s našimi základními tezemi, aby se k nám připojili.

www.socsol.cz

ZDOLA

PROTI

GLOBÁLNÍMU

KAPITALISMU

Chci více informací o SocSol a jejich aktivitách

Chci se připojit ke skupině Socialistická Solidarita

Jméno: .....

Adresa: .....

Telefon: .....

E-mail: .....

Vyplněný ústřížek pošlete na adresu: Socialistická Solidarita, Poste restante, 160 41 Praha 6.

**PŘIDEJTE SE
K SOCSOL!**

Stadión pro mistrovství světa v Jižní Africe – ze slumů

Dvacet let po propuštění Nelsona Mandely přichází do Jižní Afriky mistrovství světa. Viv Smith se dívá za jeho lesk na to, co znamená pro obyčejné lidi.

Když byl Nelson Mandela v roce 1990 propuštěn, přišlo si ho poslechnout 50.000 lidí. „Náš pochod ke svobodě je nezastavitelný“, řekl jim tehdy. Po více než 40 letech apartheidu, který prosazoval segregaci a upíral černým jakákoliv demokratická práva zde byla najednou naděje pro budoucnost.

Hilda Ndude zde byla. „Byl zde neuvěřitelný optimismus,“ říká. „Věděli jsme, že je zrozena nová jižní Afrika.“

Ale po dvaceti letech tento optimismus mizí.

Fotbalové mistrovství světa přichází v červnu tohoto roku do Jihoafrické republiky. Oči světa se opět uprou na tuto zemi.

Co uvidí, je návrat praxe spojené s jihoafrickým apartheidem – násilné vystěhovávání černých z jejich domovů.

Jsou konstruována ohromná města chatrčí jakožto smetiště pro městskou chudinu, která je vyháněna z míst, kde mají stát masivní stadióny a ostatní konstruční projekty.

Třicet kilometrů od centra Kapského města je místo, které místní nazývají Blikkiesdorp – „konzervové město“.

Zde jsou postaveny chatrče z konzerv, kde jsou celé rodiny v jedné místnosti. Jsou udělané ze zinku tak tenkého, že se s nůžkami můžete prořezat dovnitř.

Chatrče stojí na zaprášených pláních bez elektřiny, osvětlení nebo koupelen. Jedna toaleta nebo vodovod studené vody je sdílena mezi minimálně čtyřmi rodinami.

Je vzdálena kilometry od jakéhokoliv místa, kde můžete sehnat práci a jsou zde špatné možnosti dopravy. Mnoho obyvatel má AIDS, ale nedostane se na kliniku.

Jihoafrický tisk přezdíval tyto

oblasti na „koncentrační tábory“, protože jsou obehnané ostnatým drátem a střežené policií.

Zeittha Meyer byla přesunuta do Blikkiesdorpu sociální pracovníci, která vyhrožovala, že bude zavřena do vězení, pokud se nepřestěhuje.

„Prostě přišla a přestěhovala nás sem, jako bychom byli hejno kuřat,“ říká. „Neměli jsme na vybranou.“

Pod novým zákonem o slumech může být osoba zavřena na pět let, pokud se nepřestěhuje když se jí to nařídí.

Pro zastupitelstvo Kapského města je na druhou stranu Blikkiesdorp „přechodná relokáční oblast.“

Pokusilo se „přemístit“ lidi z černých měst jako Joe Slovo, které se táhne podél cesty z mezinárodního letiště v Kapském městě do centra města.

Joe Slovo je sídliště umístěné v Lanze, nejstarším černém městě na západě od Kapského města. Organizátoři mistrovství světa je nazývají „ohyzdností“ a chtějí, aby zmizelo.

Ale 20.000 obyvatel, kteří zde žijí, se stavějí na odpor. Úspěšně vzdorují svému odstranění od té doby, co bylo mistrovství světa ohlášeno.

Zodwa Nsibande je mladá aktivistka z Abahlali Mjondolo, hnutí černých obyvatel, které vzniklo na ochranu lidí žijících v chatrčích.

„Lidé jsou vysídlování ze svých domovů a je s nimi zacházeno jako se zvířaty,“ řekla našim novinám. „Žijeme pod neustálou hrozbou. Lidé se bojí přestěhovat protože vědí, že se nebudou moci vrátit.“

Odpor k přemísťování existuje, protože milióny lidí, kteří žijí v „neformálních sídlištích“ tvoří komunitní svazky a organizace.

Oblasti k přemísťování jsou nazývány „přechodnými“, ale mnoho lidí zde žije čtyři nebo pět let bez jakékoliv známky toho, že by dostali nový dům jinde.

To se stalo běžnou událostí při mezinárodních mega-událostech. Za posledních dvacet let bylo kvůli olympijským hrám přemísťováno odhadem dva milióny lidí.

V Jižní Africe byla policie instruována, aby kvůli Mistrovství světa čistila ulice od bezdomovců.

Isaak Lewis, který je bezdomovec, byl za poslední měsíc uvězněn šestkrát za potulku.

„Policejní šikana se zvyšuje,“ říká. „Chtějí udělat dobrý dojem na přijíždějící cizince. Jsme pro ně jako hmyz – jako mouchy.“

V touze bojovat s kriminálnítou během Mistrovství světa, šéf policie Bheki Cele dal právo policistům „střílet s právem zabít.“

V Kwazulu Natal byly ustanoveny jednotky „červených mravenců“, aby ničily sídliště z chatrčí.

Radní za toto město zakázal v listopadu 2009 první pochod obyvatel chatrčí. Když obyvatelé přesto vyšli, policie po nich střílela.

Vše to se děje, aby byla chráněna státní miliardová „investice“ pro hostování události. Nový stadión v Kapském městě je nejdražší stavbou, která byla kdy v zemi postavena.

„Žirafí“ stadión přitahuje mnoho pozornosti. Byl postaven na 118 hektarech rodové země, která náležela Matsafeniům, svazijskému domorodému klanu.

Ti byli odstraněni ze země silou, když zastupitelstvo dominované Africkým národním

kongresem nabídlo kompenzaci ve výši jednoho randu – pár halířů.

Lidé se soudili. Soudce Nejvyššího soudu přirovnala zastupitelstvo ke „kolonialistům, kteří usurpovali zemi od naivních Afrikanů výměnou za zrcátka a korále.“

Ve stejný čas developeři stadionu vyhostili místní školu. Školou povinné děti se nyní učí v kontejnerech – dvě míle odtud. Jsou bez ventilace, je tam horko a vlhko. Studenti denně omdlívají.

Lidé žijící ve stínu stadiónu, bez tekoucí vody a elektřiny, jsou rozčileni kvůli plýtvání zdroji a zacházení, které se jim dostalo.

Když byl propuštěn Nelson Mandela, zavázal se světové vládnoucí třídě že se Africký národní kongres zbaví apartheidu – ale neposune se směrem k socialismu.

Ukončení apartheidu po jednom z nejheroičtějších bojů 20. století byl fenomenálním výdobytkem.

Bezohledný rasistický systém byl poražen mobilizací černých dělníků a revoltami komunit. Ale neúspěch útoku a překonání kapitalismu znamená, že nerovnost zůstává.

Příjezd mistrovství světa na břehy Jižní Afriky nám může posloužit k upozornění lidí na to, co se děje, když vládne neoliberalismus.

Až utichne potlesk a návštěvníci odjedou, co zůstane je intenzivní a vzrůstající propast mezi bohatými a chudými.

Skutností je, že po 46 letech apartheidu a 15 letech kapitalismu volného trhu, jihoafričané stále čekají na svobodu.